

РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЛЕГАЛЬНОЮ МІГРАЦІЄЮ

Чернян О. В.

*студент II курсу магістратури
за спеціальністю 262 – Правоохоронна діяльність
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Актуальність зазначеної теми обумовлена тими обставинами, що до сучасних подій, пов'язаних із військовою агресією, одним із найбільш суспільно небезпечних проявів організованої транснаціональної злочинності, що розповсюдилася на території всієї держави, стала саме нелегальна міграція. Безперечно, що із цією проблемою і надалі будуть стикатися вітчизняні правоохоронці, оскільки міграційні процеси як легальні, такі їх нелегальні, у т.ч. злочинні, прояви, – це об'єктивна світова тенденція, від якої сьогодні суттєво потерпають навіть найбільш розвинені країни Європейського Союзу.

Дійсно, проблема міграції має багатоаспектний характер, а тому приваблює дослідників різних галузей знань: істориків, соціологів, філософів, політологів, демографів, криминологів. Серед останніх монографічних профільних досліджень цієї тематики слід відзначити науково-методичні рекомендації К. Л. Бугайчука, В. В. Корнієнка, А. М. Шульги «Особливості розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України», 2016 р. [1] та колективну монографію О. І. Хараберюш, І. Ф. Хараберюш і І. Р. Шинкаренка «Нелегальна міграція: проблеми координації протидії», 2010 р. [2].

Виходячи із зазначеного, актуальним завданням сьогодення є дослідження чинного законодавства, наукових доробок вчених, що містять методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із нелегальною міграцією, та на цій основі вдосконалення практичних рекомендацій розслідування визначеного виду злочинної діяльності.

Реалізація цієї мети, конкретизована у відповідних завданнях, дозволила сформулювати такі основні висновки.

В результаті аналізу правопорушень, пов'язаних із нелегальною міграцією, визначено структуру криміналістичної характеристики зазначеного виду злочинної діяльності: а) способи їх вчинення;

б) обстановка та «слідова картина»; в) характеристика даних про злочинців та особу мігрантів.

Визначено, що у вчиненні кримінальних правопорушень, пов'язаних із нелегальною міграцією, характерна наявність декількох взаємопов'язаних між собою елементів злочинної діяльності:

по-перше, налагодження корумпованих зв'язків із посадовими особами державних органів, які займаються оформленням та видачею необхідних для в'їзду в Україну та виїзду за кордон документів, а також здійснюють безпосередній прикордонний контроль за переміщенням через державний контроль України;

по-друге, підшукування та вербування осіб – нелегальних мігрантів, отримання від них оплати (здебільшого безготівковим способом);

по-третє, добір способів для переміщення мігрантів через державний кордон України, що може здійснюватися за дійсним паспортом та іншими необхідними документами, або незаконним способом (за підробленими документами або нелегально, взагалі без будь-яких документів).

Окреслено основні незаконні способи вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із нелегальною міграцією:

1) з підробленням документів: а) запрошень для в'їзду в Україну з метою працевлаштування; б) документів, що надають право на навчання у закладах вищої освіти України та отримання багаторазової студентської візи; в) паспортів для перетинання державного кордону в пунктах пропуску через державний кордон України;

2) переправлення осіб через державний кордон України без відповідних документів поза пунктами пропуску.

Ці способи можуть сполучатися, коли іноземці в'їжджають до України на підставі віз, отриманих у консульствах за кордоном, на підставі фіктивних запрошень на працевлаштування чи навчання та реальних документів, а потім їх нелегально без відповідних документів переправляють до країн Західної Європи поза пунктами пропуску.

Нелегальні мігранти у сучасній світовій практиці це вже не порушники-одинаки, а організовані групи, що пересуваються заздалегідь розробленими маршрутами за допомогою злочинних угруповань, які на кожній ділянці забезпечують мігрантам за умовлену платню житло, транспорт, провідників, підроблені документи тощо. У всьому світі, будучи вельми прибутковою справою при відносно малих ризиках, цей бізнес є добре організованим і набуває масового характеру. Незаконне переміщення людей через державний кордон контролюється організованою злочинністю і за своїми доходами посідає третє місце після контрабанди наркотиків і торгівлі викраденими автомобілями.

Організовані злочинні угруповання, що спеціалізуються на нелегальній міграції, у своєму складі мають групи (чи окремих осіб): організаторів; пошуку «клієнтів»; забезпечення; переправлювачів. Як правило, такі угруповання мають розгалужені корумповані зв'язки в органах влади, у тому числі і правоохоронних органах.

У кримінальних провадженнях про нелегальну міграцію підлягають встановленню:

по-перше, обставини, що характеризують подію злочину: факт незаконного переправлення або спроби переправлення певних осіб через державний кордон України; форма переправлення через державний кордон згідно із ч. 1 ст. 332 КК України (організація незаконного переправлення; керівництво незаконним переправленням; сприяння його вчиненню); обстановка кримінального правопорушення (час і місце); вищевказані способи його вчинення;

по-друге, відомості, що характеризують винних осіб (як зазначених учасників злочинного угруповання, так і нелегальних мігрантів);

по-третє, це коло обставин, що базуються на вимогах ст. 91 КПК України, на ознаках складів кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 332, 332-2 КК України.

Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із нелегальною міграцією, співвідносяться зі способами вчинення розглядуваних кримінальних правопорушень та зводяться до випадків виявлення наступних фактів: підроблення (запрошень на працевлаштування, навчання, паспортів); спроб переправлення осіб через державний кордон із застосуванням підроблених документів чи поза пунктами пропуску.

Система слідчих (розшукових) дій початкового етапі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із нелегальною міграцією, передбачає проведення:

– у ситуації підроблення (запрошень на працевлаштування, навчання, паспортів) і спроби перетину кордону: допит (мігранта; посередника в отриманні візи; керівників чи посадових осіб фірми, закладу вищої освіти, міграційної чи служби зайнятості); одночасний допит двох раніше допитаних осіб; упізнання; тимчасовий доступ чи вилучення під час обшуку (підроблених документів, засобів, за допомогою яких вони використовувалися); допит підозрюваного; призначення техніко-криміналістичних експертиз;

– у ситуації затримання нелегальних мігрантів під час замаху на переправлення через державний кордон поза пунктами пропуску: ведення тактичних операцій «Виявлення мігрантів та їх затримання»; огляд місця події та затриманих; проведення вищезазначені слідчі (розшукові) дії.

Література:

1. Особливості розслідування незаконного переправлення осіб через державний кордон України: науково-методичні рекомендації / К.Л. Бугайчук, В.В. Корнієнко, А.М. Шульга. Харків: ХНУВС, 2016. 103 с.

2. Хараберюш О.І. Нелегальна міграція: проблеми координації протидії: монографія / О. І. Хараберюш, І. Р. Шинкаренко, І. Ф. Хараберюш; під заг. наук. ред. проф. І. Р. Шинкаренка; Донец. юрид. ін-т Луган. держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка, Запоріж. юрид. ін-т Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ. Донецьк: Ноулідж, Донец. від-ня, 2010. 335 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-357-9-36>

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОЇ ДЕФІНІЦІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ПОНЯТТЯ «ПРИМУСОВІ ЗАХОДИ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ»

Шморгун В. О.

*здобувач наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 – Право*

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Загороднюк С. О.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Проблема злочинності неповнолітніх є доволі актуальною та постійно привертає до себе особливу увагу вчених і практиків.

Відповідно до ч. 2 ст. 65 КК України особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, має бути призначене покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових кримінальних правопорушень.

Проте Мінімальні стандартні правила ООН, які стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») від 29 листопада 1985 року, орієнтують держави не допускати передчасного застосування до неповнолітніх кримінального покарання, особливо у виді позбавлення волі, та визначають, що доцільно надавати перевагу